

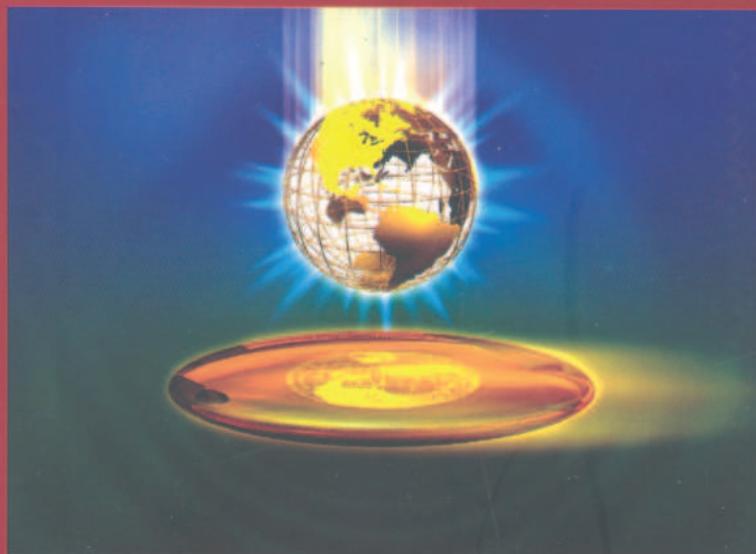

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HÀ NỘI

GIÁO TRÌNH

Kinh tế thương mại

DÙNG TRONG CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CHUYÊN NGHIỆP HÀ NỘI

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HÀ NỘI

Chủ biên: Thạc sĩ Trần Thúy Lan

GIÁO TRÌNH
KINH TẾ THƯƠNG MẠI

(Dùng trong các trường THCN)

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI - 2005

Lời giới thiệu

Nước ta đang bước vào thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa nhằm đưa Việt Nam trở thành nước công nghiệp văn minh, hiện đại.

Trong sự nghiệp cách mạng to lớn đó, công tác đào tạo nhân lực luôn giữ vai trò quan trọng. Báo cáo Chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX đã chỉ rõ: “Phát triển giáo dục và đào tạo là một trong những động lực quan trọng thúc đẩy sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, là điều kiện để phát triển nguồn lực con người - yếu tố cơ bản để phát triển xã hội, tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững”.

Quán triệt chủ trương, Nghị quyết của Đảng và Nhà nước và nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của chương trình, giáo trình đối với việc nâng cao chất lượng đào tạo, theo đề nghị của Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội, ngày 23/9/2003, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ra Quyết định số 5620/QĐ-UB cho phép Sở Giáo dục và Đào tạo thực hiện đề án biên soạn chương trình, giáo trình trong các trường Trung học chuyên nghiệp (THCN) Hà Nội. Quyết định này thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Thành ủy, UBND thành phố trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển nguồn nhân lực Thủ đô.

Trên cơ sở chương trình khung của Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành và những kinh nghiệm rút ra từ thực tế đào tạo, Sở Giáo dục và Đào tạo đã chỉ đạo các trường THCN tổ chức biên soạn chương trình, giáo trình một cách khoa học, hệ

thống và cập nhật những kiến thức thực tiễn phù hợp với đối tượng học sinh THCN Hà Nội.

Bộ giáo trình này là tài liệu giảng dạy và học tập trong các trường THCN ở Hà Nội, đồng thời là tài liệu tham khảo hữu ích cho các trường có đào tạo các ngành kỹ thuật - nghiệp vụ và động đảo bạn đọc quan tâm đến vấn đề hướng nghiệp, dạy nghề.

Việc tổ chức biên soạn bộ chương trình, giáo trình này là một trong nhiều hoạt động thiết thực của ngành giáo dục và đào tạo Thủ đô để kỷ niệm “50 năm giải phóng Thủ đô”, “50 năm thành lập ngành” và hướng tới kỷ niệm “1000 năm Thăng Long - Hà Nội”.

Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội chân thành cảm ơn Thành ủy, UBND, các sở, ban, ngành của Thành phố, Vụ Giáo dục chuyên nghiệp Bộ Giáo dục và Đào tạo, các nhà khoa học, các chuyên gia đầu ngành, các giảng viên, các nhà quản lý, các nhà doanh nghiệp đã tạo điều kiện giúp đỡ, đóng góp ý kiến, tham gia Hội đồng phản biện, Hội đồng thẩm định và Hội đồng nghiệm thu các chương trình, giáo trình.

Đây là lần đầu tiên Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội tổ chức biên soạn chương trình, giáo trình. Dù đã hết sức cố gắng nhưng chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót, bất cập. Chúng tôi mong nhận được những ý kiến đóng góp của bạn đọc để từng bước hoàn thiện bộ giáo trình trong các lần tái bản sau.

GIÁM ĐỐC SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

Lời nói đầu

Thương mại - dịch vụ trong nền kinh tế có vị trí rất quan trọng, vừa tạo điều kiện cho phát triển, vừa đáp ứng nhu cầu cơ bản và ngày càng cao đòi hỏi sống kinh tế - xã hội.

Chuyển sang kinh tế thị trường có sự điều tiết vĩ mô của nhà nước, hoạt động thương mại - dịch vụ nói chung, doanh nghiệp thương mại nói riêng có sự khác biệt rất cơ bản so với hoạt động của nó trong cơ chế kế hoạch hóa tập trung. Hiệu quả của hoạt động sản xuất kinh doanh theo cơ chế thị trường một phần lớn phụ thuộc vào hoạt động của thương mại - dịch vụ.

Giáo trình kinh tế thương mại nhằm trang bị cho sinh viên chuyên ngành thương mại những kiến thức cơ bản về kinh tế thương mại nói chung và kinh tế thương mại trong doanh nghiệp nói riêng là hết sức cần thiết và cấp bách, giúp cho sinh viên hiểu được những vấn đề kinh tế đang diễn ra trong hoạt động thương mại - dịch vụ ở nước ta, cũng như các chính sách thương mại của nước ta.

Giáo trình giúp cho tập thể giáo viên bộ môn Kinh tế thương mại biên soạn với sự tham gia của Thạc sĩ Trần Thúy Lan (chủ biên), Thạc sĩ Bùi Thuỳ Nhi, Cử nhân: Đinh Thị Thư, Nguyễn Đình Quang, Lê Thành Hương, Mai Kim Loan.

Giáo trình kinh tế thương mại là giáo trình chính cho sinh viên chuyên ngành kinh tế thương mại - dịch vụ và là tài liệu tham khảo bổ ích cho sinh viên các chuyên ngành khác của các trường trung học kinh tế cũng như các nhà quản lý doanh nghiệp.

Tập thể tác giả xin chân thành cảm ơn những ý kiến đóng góp quý báu về nội dung và hình thức của giáo trình từ các đồng chí trong Hội đồng khoa học trường, các nhà khoa học và các đồng chí giáo viên bộ môn Kinh tế thương mại trong quá trình biên soạn.

Do thời gian, kiến thức và kinh nghiệm có hạn nên Giáo trình có thể còn nhiều thiếu sót, hạn chế. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp để sách được hoàn chỉnh hơn ở những lần xuất bản sau.

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

Lời giới thiệu

Lời nói đầu

Bài mở đầu ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	7
MÔN KINH TẾ THƯƠNG MẠI	7
I. Đối tượng và nội dung nghiên cứu	7
II. Phương pháp nghiên cứu môn học	9

Chương I THỊ TRƯỜNG VÀ CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG	12
---	----

I. Thị trường	12
II. Cơ chế thị trường	19
III. Những vấn đề cơ bản của chính sách phát triển thị trường	23
IV. Biện pháp tổ chức và quản lý thị trường	27

Chương 2 THƯƠNG MẠI TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG Ở NƯỚC TA	30
---	----

I. Sự tồn tại tất yếu của thương mại	30
II. Quá trình phát triển và tính chất của ngành thương mại trong quá trình chuyển đổi	32
III. Vị trí, chức năng và vai trò của Ngành thương mại	43
IV. Những quan điểm cơ bản về phát triển thương mại trong nền kinh tế thị trường	48

Chương 3 QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI THƯƠNG MẠI	52
---	----

I. Vai trò quản lý của Nhà nước đối với thương mại trong nền kinh tế thị trường	52
II. Các nguyên tắc và công cụ quản lý chủ yếu của nhà nước đối với thương mại	60
III. Chính sách quản lý thương mại ở nước ta	64
IV. Phương pháp quản lý kinh doanh thương mại	76

Chương 4	DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI VỚI VIỆC NGHIÊN CỨU NHU CẦU TIÊU DÙNG	79
I.	Nhu cầu tiêu dùng và nhu cầu có khả năng thanh toán của người tiêu dùng	79
II.	Những nhân tố ảnh hưởng đến nhu cầu có khả năng thanh toán	85
III.	Nghiên cứu và kích thích nhu cầu tiêu dùng	94
IV.	Quỹ mua hàng hóa xã hội và phương pháp xác định quỹ mua hàng hóa xã hội	96
Chương 5	TIÊU THỤ HÀNG HÓA TRONG DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI	103
I.	Tầm quan trọng của tiêu thụ hàng hóa	103
II.	Các hình thức bán hàng trong doanh nghiệp thương mại	104
III.	Chính sách phân phối hàng hóa của doanh nghiệp thương mại	107
IV.	Quá trình bán hàng	112
V.	Các nhân tố chủ yếu ảnh hưởng đến tiêu thụ hàng hóa trong doanh nghiệp thương mại	113
VI.	Định giá trong tiêu thụ	117
VII.	Xác định kế hoạch tiêu thụ hàng hóa	121
VIII.	Dịch vụ trong doanh nghiệp thương mại	124
Chương 6	CUNG ỨNG HÀNG HÓA TRONG DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI	133
I.	Vai trò của cung ứng hàng hóa	133
II.	Mua hàng trong doanh nghiệp thương mại	136
III.	Dự trữ hàng hóa và thời gian lưu thông	141
IV.	Kế hoạch cung ứng hàng hóa	148
Chương 7	LAO ĐỘNG VÀ TIỀN LƯƠNG TRONG DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI	153
I.	Lao động thương mại	153
II.	Năng suất lao động trong thương mại	156
III.	Tiền lương và tiền thưởng trong doanh nghiệp thương mại	161
IV.	Phương pháp xác định một số chỉ tiêu chủ yếu của kế hoạch lao động tiền lương trong doanh nghiệp thương mại	168
Chương 8	TÀI CHÍNH TRONG DOANH NGHIỆP THƯƠNG MẠI	176
I.	Nguyên tắc tổ chức tài chính trong doanh nghiệp thương mại	176
II.	Vốn và nguồn vốn kinh doanh của doanh nghiệp thương mại	180

Chương 9	CHI PHÍ VÀ LỢI NHUẬN TRONG DOANH NGHIỆP	
	THƯƠNG MẠI	
I.	Chi phí trong doanh nghiệp thương mại	202
II.	Lợi nhuận trong doanh nghiệp thương mại	202
III.	Kế hoạch chi phí và lợi nhuận trong doanh nghiệp thương mại	222
		234

Tài liệu tham khảo